

Хальота Андрій Іванович,
кандидат юридичних наук, доцент, провідний науковий співробітник
ДНДІ МВС України, м. Київ, Україна,
ORCID ID 0000-0001-8505-0055

ПРОТИДІЯ НЕЛЕГАЛЬНІЙ (НЕЗАКОННІЙ) МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ: ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ

У статті проведено порівняльний аналіз понять «протидія нелегальній міграції», «боротьба з нелегальною міграцією», «профілактика нелегальної міграції», «запобігання нелегальній міграції», «контроль над нелегальною міграцією». Визначено, що найбільш вдалим терміном, який відображає всі заходи впливу, які зобов'язана здійснити держава, щоб подолати це протиправне явище, є термін «протидія нелегальній міграції». З'ясовано, що процес здійснення протидії нелегальній (незаконній) міграції являє собою постійнодіючий правовий механізм, зміст якого розкривається через відповідні його елементи. До елементів правового механізму протидії нелегальній (незаконній) міграції автор традиційно пропонує зарахувати мету, об'єкти, завдання, напрями та заходи протидії.

Ключові слова: нелегальна (незаконна) міграція, протидія, боротьба, профілактика, запобігання, контроль, правовий механізм протидії нелегальній (незаконній) міграції.

Розвиток України як правової держави потребує стабільного та ефективного регулювання суспільних відносин, спрямованого на забезпечення прав і свобод людини та громадянина, інтересів держави та громадянського суспільства. Проте сьогодні Україна перебуває в умовах війни через повномасштабне російське вторгнення, і тому відбулася трансформація у регулюванні суспільних відносин у всіх сферах, у тому числі й у сфері міграції. Зважаючи на зменшення міграційних потоків територією України в умовах введення воєнного стану, питання протидії нелегальній (незаконній) міграції Національною поліцією України відійшло на нижчий рівень пріоритетів у повсякденній службовій діяльності. Однак у майбутньому в поствоєнний період можуть виникнути загрози національній безпеці та публічному порядку, спровоковані незаконним в'їздом на територію України, нелегальним виїздом за її межі, неконтрольованим переміщенням її територією нелегальних мігрантів, збільшенням кількості тих, що переховуються за вчинення злочинів, зростанням організованої злочинності, яка спеціалізується на незаконному переміщенні мігрантів, торгівлі людьми, тероризмі тощо. Зважаючи на загрози масових порушень міграційного законодавства, така ситуація потребує негайного реагування правоохоронних органів уже сьогодні шляхом здійснення їх ефективної діяльності щодо прогнозування, профілактики, припинення випадків нелегальної (незаконної) міграції, удосконалення правового статусу суб'єктів, що беруть участь у її протидії, а також формування ефективного механізму взаємодії між суб'єктами протидії нелегальній (незаконній) міграції як в Україні, так і з відповідними суб'єктами іно-

земних держав на локальному, регіональному чи універсальному рівні міжнародного співробітництва.

Окремі питання протидії нелегальній (незаконній) міграції досліджували вчені, зокрема: А. Бабенко, С. Бритченко, Ю. Бузицький, О. Войцехівський, Д. Голобородько, К. Гусаров, О. Джу́жа, Т. Звьоздная, В. Коваленко, Ю. Кравченко, В. Кривенко, О. Кузьменко, В. Куц, О. Малиновська, А. Мота, О. Надьон, А. Новіченко, В. Олефір, О. Піскун, І. Прибиткова, Ю. Римаренко, Н. Тиндик, В. Трощинський, А. Черняк, С. Чехович та ін. Однак, на доктринальному рівні не існує сталого розуміння сутності протидії нелегальній (незаконній) міграції.

Метою наукового дослідження є з'ясування сутності протидії нелегальній (незаконній) міграції, формулювання його дефініції, а також визначення особливості правового механізму протидії нелегальній (незаконній) міграції шляхом розкриття її мети, об'єкта, завдань, напрямів та заходів її реалізації.

У юридичній науці використовуються поняття «протидія нелегальній міграції», «боротьба з нелегальною міграцією», «профілактика нелегальної міграції», «запобігання нелегальній міграції», «контроль над нелегальною міграцією», що відображають діяльність держави щодо припинення порушень міграційного законодавства. Так, на думку Д. Голобородька, протидію нелегальній міграції в широкому розумінні необхідно розуміти як будь-яку діяльність у сфері соціального управління, яка, не маючи спеціальної мети, сприяє зменшенню можливостей для проявів нелегальної міграції, зокрема шляхом забезпечення верховенства права, реалізації інших принципів права, розвитку демократичного суспільства та утвердження правової держави. А у вузькому розумінні протидія нелегальній міграції – це система правових та організаційних заходів, здійснюваних уповноваженими органами державної влади з метою впливу на суспільні відносини у сфері міграції, попередження, виявлення, припинення порушень міграційного законодавства, притягнення винних осіб до відповідальності, виявлення й усунення причин та умов, що сприяють нелегальній міграції [1, с. 29].

Ми поділяємо викладений погляд ученого, однак водночас наголошуємо, що протидія нелегальній (незаконній) міграції має являти собою цілеспрямовану комплексну діяльність органів публічної влади та членів громадянського суспільства, спрямовану на запобігання та припинення нелегального переміщення осіб через кордони. Ця діяльність може включати заходи із зміцнення кордонів, розробки ефективних систем контролю і моніторингу за міграційними процесами, впровадження спрощених механізмів видачі віз та вдосконалення процедури подання заяв про отримання притулку, співпрацю з іншими країнами в боротьбі з нелегальною міграцією, проведення інформаційної кампанії щодо загроз та ризиків нелегальної (незаконної) міграції, а також боротьбу з організованою злочинністю, яка займається транспортуванням нелегальних мігрантів. Тож, метою такої протидії є забезпечення публічної безпеки і правопорядку як у приймаючій країні, так і в країні, звідки здійснюється нелегальна міграція.

Подібним за змістом є термін «боротьба з нелегальною міграцією». Його слід розуміти як комплексну та багатоаспектну діяльність держав та їх органів, а також міжнародних організацій щодо реалізації ефективних заходів контролю на кордоні шляхом

посилення спостереження, патрулювання кордону з використанням сучасних технологій, усунення основних причин міграції, взаємодії зазначених суб'єктів з метою обміну інформацією та розвідувальними даними для знищення мереж торгівлі людьми, незаконного їх переміщення та запобігання експлуатації мігрантів.

Термін «профілактика нелегальної міграції» є синонімічним поняттям терміна «попередження цього негативного явища», що включає систему заходів, спрямованих на виявлення й усунення причин і умов, які сприяють порушенню міграційного законодавства. У юридичній науці під профілактикою правопорушень розуміють діяльність, по-перше, з виявлення й усунення причин правопорушень, умов та обставин, що сприяють їх вчиненню; а по-друге, з виявлення осіб, які можуть вчинити правопорушення, і застосування до них відповідних заходів впливу. Саме на такому визначенні попереджувальної діяльності має базуватися теоретичне обґрунтування змісту понять заходів з протидії нелегальній міграції. Профілактика нелегальної міграції – це стратегічний напрям міграційної політики будь-якої держави. Будучи складовою цієї діяльності, профілактика нелегальної міграції водночас є також складовою профілактики злочинності в цілому. Отже, її основою є ті загальні принципи профілактики злочинності, які вироблені теорією і практикою профілактики злочинності [2, с. 82].

Так, профілактику нелегальної міграції можна визначити як особливий вид соціального управління, напрям міграційної діяльності, який полягає в усуненні, нейтралізації або обмеженні дії факторів (детермінант) нелегальної міграції, цілеспрямованому впливі за допомогою комплексу спеціально розроблених законних засобів на систему суспільних відносин, які складаються у сфері міграційних відносин, що має на меті стимулювання фізичних осіб та інших суб'єктів міграційних відносин до правомірної поведінки, перешкоджання порушенню ними міграційного законодавства. Організаційно-правова діяльність щодо попередження нелегальної міграції в Україні складається із заходів загальної та індивідуальної профілактики [2, с. 83]. Тому окреслена діяльність є одним із етапів комплексного процесу запобігання нелегальній міграції. Тож, серед найбільш ефективних засобів протидії протиправним явищам є запобігання [3, с. 57].

Нелегальна (незаконна) міграція проявляється у вигляді протиправних діянь, що можуть кваліфікуватися як адміністративні чи кримінальні правопорушення. Так, на думку науковців, під запобіганням вчиненню адміністративних правопорушень, у тому числі вчинених у сфері міграції, слід розуміти соціально спрямовану діяльність держави, її органів та їх посадових осіб, громадських організацій та окремих громадян з виявлення причин та умов вчинення адміністративних правопорушень, ліквідації факторів, які сприяють формуванню антигромадських установок громадян, та забезпечення під час здійснення такої діяльності прав та свобод громадян [4]. Тож, запобігання нелегальній міграції зводиться до припинення протиправної діяльності на початковому етапі, коли в іноземців та осіб без громадянства тільки з'являється намір прибути в Україну чи залишитись в ній на постійне проживання шляхом перетинання чи спроби перетинання ними державного кордону України поза пунктами пропуску або в пунктах пропуску через державний кордон України, але без відповідних документів або з використанням підробленого документа чи таких, що містять недостовірні відомості про

особу, або без дозволу відповідних органів влади, а також з'являється намір проживання (перебування) на території України осіб, які законно прибули в Україну, але стосовно яких прийнято рішення про припинення громадянства України або стосовно яких скасовано рішення про оформлення громадянства України і які своєчасно не звернулися із заявою про надання дозволу на імміграцію та ухиляються від виїзду з України.

На думку авторів книги «Політика України у сфері контролю над нелегальною міграцією», розглянуті вище терміни не відповідають сучасній практиці оцінки міжнародної міграції. Очевидно, держава не в змозі боротися з небажаною міграцією як одним із наслідків глобалізації, так само, як неможлива та позбавлена сенсу боротьба із самим явищем глобалізації. Міграційними процесами необхідно управляти, нейтралізувати їхні негативні прояви та використовувати позитивні для зростання економічного добробуту. За такого підходу найбільш відповідним терміном для опису функцій держави щодо нелегальної (незаконної) міграції є «контроль над нелегальною міграцією» (illegal migration control), який дає змогу зробити нерегульовану міграцію врегульованою, охопленою правовим полем і правоохоронною діяльністю. Крім того, контроль включає і запобігання нелегальній (незаконній) міграції – незаконному в'їзду, перебуванню та виїзду, і боротьбу з її організованими формами нелегальної міграції, такими як торгівля людьми та посередництво. Варто зазначити, що політика у сфері контролю над нелегальною (незаконною) міграцією є лише складником комплексної міграційної політики, що включає управління еміграційними та імміграційними процесами законного та незаконного характеру [5].

Отже, поняття «протидія нелегальній міграції», «боротьба з нелегальною міграцією», «профілактика нелегальної міграції», «запобігання нелегальній міграції», «контроль над нелегальною міграцією» не є ідентичними за змістом, вони відрізняються формами впливу чи реагування держави на вчинювані правопорушення у сфері нелегальної (незаконної) міграції. Найбільш вдалим терміном, що відображає всі заходи впливу, які зобов'язана здійснити держава, щоб подолати це негативне явище, є термін «протидія нелегальній міграції». Він охоплює і заходи щодо профілактики, запобігання випадкам нелегальної (незаконної) міграції, виявлення та припинення вже вчинюваних протиправних дій, що порушують міграційне законодавство. Підтримуючи визначення, що запропонував Д. Голобородько, під протидією нелегальній міграції необхідно розуміти систему правових та організаційних заходів, що здійснюються уповноваженими органами державної влади з метою врегулювання суспільних відносин у сфері міграції шляхом попередження, виявлення, припинення порушень міграційного законодавства, притягнення винних осіб до відповідальності, виявлення і усунення причин та умов, що сприяють нелегальній міграції в Україні.

Метою протидії нелегальній (незаконній) міграції є забезпечення законного, безпечного, контрольованого перебування іноземних громадян та осіб без громадянства на території України шляхом встановлення ефективного порядку перетину ними державного кордону України, їх транзитного проїзду територією України та перебування на її території.

Беручи до уваги встановлену мету, головні завдання протидії нелегальній (незаконній) міграції можна окреслити так:

- встановлення основних причин та умов виникнення нелегальної (незаконної) міграції в Україні;
- здійснення реалізації державної міграційної політики з використанням теоретичних напрацювань та практики протидії нелегальній (незаконній) міграції на підставі схваленої Кабінетом Міністрів України Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року;
- створення системи міграційного законодавства щодо протидії нелегальній (незаконній) міграції шляхом прийняття нових нормативно-правових актів та внесення змін до чинних актів з метою приведення його у відповідність до законодавства Європейського Союзу та до суспільних відносин, що сьогодні склалися в Україні;
- розробка та практична реалізація програм у сфері протидії нелегальній (незаконній) міграції, у яких закріплюються шляхи її подолання;
- визначення суб'єктів, що здійснюють протидію нелегальній (незаконній) міграції, а також встановлення їх повноважень, форм і методів діяльності й порядку взаємодії між ними в цій діяльності;
- використання правоохоронними органами України позитивного іноземного досвіду протидії нелегальній (незаконній) міграції.

Залежно від характеру та основної мети застосування заходів, спрямованих на протидію нелегальній (незаконній) міграції, можна виокремити такі основні напрями протидії нелегальній (незаконній) міграції:

- 1) попередження нелегальної (незаконної) міграції;
- 2) встановлення фактів незаконного перебування іноземців та/або осіб без громадянства на території України;
- 3) припинення порушень міграційного законодавства;
- 4) реалізація заходів відповідальності щодо порушників міграційного законодавства [6, с. 321].

На основі аналізу чинного законодавства та практики його реалізації також можна визначити два напрями протидії нелегальній (незаконній) міграції в Україні:

- 1) формування законодавчих механізмів протидії нелегальній (незаконній) міграції, зокрема, шляхом розширення легітимного поля трудової міграції, розробка програми поетапної легалізації незаконних мігрантів, присутніх на території України, запровадження спеціальних норм кримінального і адміністративного законодавства, що передбачають відповідальність за організацію нелегальної (незаконної) міграції та її пособництво, розробка і запровадження методик із застосування нових статей КК України про торгівлю людьми та використання рабської праці, розробка програм захисту жертв та свідків нелегальної (незаконної) міграції для ефективнішого захисту їх прав і свобод від незаконних дій представників публічної влади чи криміналітету;
- 2) формування інституційних механізмів протидії нелегальній (незаконній) міграції, зокрема, шляхом визначення системи органів публічної влади, що здійснюють протидію нелегальній (незаконній) міграції, встановлення порядку їх взаємодії між собою

у цьому процесі, удосконалення форм та методів боротьби з нелегальною (незаконною) міграцією, використовуючи позитивний іноземний досвід, введення спеціальних функцій з протидії трудовій експлуатації мігрантів у повноваження компетентних органів публічної влади та підготовка відповідних кадрів, розробка та інституціоналізація політики інтеграції мігрантів шляхом створення спеціального підрозділу, у компетенцію якого входили б ці питання, взаємодія органів публічної влади, що реалізують міграційну політику та політику у сфері праці, з метою встановлення економічної необхідності у праці мігрантів і найбільш ефективних шляхів забезпечення їх зайнятості, а також визначення заходів протидії тіньовій зайнятості мігрантів, забезпечення ведення достовірної статистики й обліку міграційних процесів в Україні, розвиток офіційної інфраструктури міграції і органів публічної влади, які забезпечують законну міграцію іноземців та осіб без громадянства в Україну, надають офіційно інформаційні, консультаційні, юридичні, посередницькі послуги цим особам, надання допомоги в працевлаштуванні, а також у доступі до медицини та ринку житла тощо [7, с. 179–180].

Щодо об'єкта протидії нелегальній (незаконній) міграції, то в найзагальнішому розумінні – це явища і процеси реальної дійсності матеріального, правового й духовного характеру, існування та різнобічний вплив яких призводить до відтворення на суспільному рівні процесів нелегальної (незаконної) міграції як соціального явища, масової деструктивності, наміру прийняття рішення нелегально перетнути кордон чи нелегально перебувати на території України, а також їх реалізація в дійсності. Об'єкт має певну генеруючу силу впливу на суспільні відносини, внаслідок чого вони деформуються і псують людську правосвідомість чи не сприяють її зміні в позитивному напрямі. Отже, об'єктом протидії нелегальній (незаконній) міграції є безпосередньо нелегальна (незаконна) міграція як суспільно небезпечне явище, а також міграційні відносини, причини, що зумовлюють виникнення нелегальної (незаконної) міграції, та діяльність компетентних органів публічної влади щодо протидії їй [8, с. 93].

Ефективна протидія нелегальній (незаконній) міграції можлива за умови створення та реалізації належної системи забезпечення цієї діяльності. Тож, під системою забезпечення протидії нелегальній (незаконній) міграції необхідно розуміти сукупність взаємопов'язаних та узгоджених заходів науково-методичного, кадрового, просвітницького, матеріально-технічного, інформаційно-аналітичного та іншого характеру, спрямованих на практичну реалізацію основних завдань у сфері протидії нелегальній (незаконній) міграції [6, с. 321].

Встановлення і підтримка цього режиму забезпечуються за допомогою різних механізмів, серед яких чинне місце посідає механізм протидії нелегальній (незаконній) міграції як функціонування взаємодіючих організаційно-структурних формувань, які з допомогою компетенційних способів реалізують правові акти щодо протидії нелегальній міграції. Отже, цей механізм містить: 1) систему правових актів, що є правовою основою функціонування взаємодіючих організаційно-структурних формувань; 2) організаційно-структурні формування протидії нелегальній міграції; 3) організаційно-правові способи протидії нелегальній міграції. Механізм протидії нелегальній міграції має всі основні системоутворюючі ознаки, які доводять, що цей механізм є системою [6, с. 322].

Сьогодні міграційна політика в деяких країнах світу реалізується через систему планування (квотування) чисельності іммігрантів. З метою підвищення економічної ефективності імміграції вводяться спеціальні системи відбору іммігрантів: система преференцій у США та бальна система відбору в Канаді та Австралії. Сучасні зміни в імміграційному законодавстві зазначених країн мають кілька цілей. Вони спрямовані на підвищення економічної ефективності імміграції. Паралельно в приймаючих країнах розвиваються різні програми сприяння швидкій інтеграції іммігрантів. Вивчення світового досвіду доводить, що обмежувальні імміграційні заходи активно почали вводитися в період фінансово-економічної кризи. У більшості країн Європи накладено заборону на імпорт некваліфікованої робочої сили. Боротьба з нелегальною (незаконною) міграцією та зайнятістю в цей час, поряд із лібералізацією в'їзду для осіб з високими професійними якостями, становить один із головних напрямів імміграційної політики розвинених країн світу. Однак значний арсенал засобів цієї боротьби використовується країнами по-різному. Але загалом експерти у сфері боротьби з нелегальною (незаконною) міграцією одностайні в тому, що немає єдиного універсального засобу попередження нелегальної міграції. Для боротьби з нею використовується вся система доступних засобів [9].

Загалом, на думку К. Гусарова, заходи протидії нелегальній (незаконній) міграції можна поділити на п'ять категорій:

1. Зміцнення кордонів, у тому числі із застосуванням комп'ютерних технологій, а також проведення відповідної візової політики.
2. Заходи щодо посилення санкцій проти організаторів нелегальної міграції. Дедалі більше країн згідно із Конвенцією ООН проти транснаціональної організованої злочинності розглядають ці злочини в межах кримінального кодексу. Передбачено жорсткі міри покарання, зокрема у Великобританії – до 14 років позбавлення волі, у Канаді – до довічного ув'язнення.
3. Посилення контролю за перебуванням іноземних громадян, а саме контроль за ринком праці, більш сувора перевірка шлюбів на предмет їх фіктивності.
4. Міжнародне співробітництво у сфері протидії незаконній міграції, а саме укладання договорів щодо спільної охорони кордонів.
5. Посилення процедур депортації нелегальних іммігрантів. Процес депортації є одним із головних заходів впливу на нелегальних мігрантів. Однак іноді він має зворотний негативний ефект, оскільки загроза депортації змушує нелегальних мігрантів ретельніше переховуватися, через що вони потрапляють у велику залежність від роботодавців або контрабандистів. До того ж депортація – це дорогий захід впливу на нелегального мігранта, тому чисельність депортованих і чисельність затриманих нелегальних мігрантів значно відрізняється [9].

Також заходом обмеження нелегальної (незаконної) імміграції може стати реалізація угод між державами про зворотний допуск осіб (реадмісію). Рeadмісія – це взаємні зобов'язання держав, які закріплюються в міжнародних угодах, прийняти назад своїх громадян, громадян третіх країн та осіб без громадянства, які незаконно прибули на територію однієї з договірних сторін, або, прибувши законно, втратили підстави для

легального перебування. Особливостями реадмісії є: а) закріплене право держави на передачу іноземних мігрантів до тієї держави, з території якої вони потрапили, у тому числі мігрантів, що мають громадянство третьої країни; б) зобов'язання держави допустити на свою територію та прийняти своїх громадян і громадян, що не перебувають у її громадянстві; в) передача не застосовується державою до осіб, що перебувають у її громадянстві; г) передача мігранта-порушника відбувається до тієї країни, з території якої він прибув, навіть у випадку коли мігрант-порушник не перебуває в її громадянстві; д) незважаючи на застосування процедури реадмісії виключно за порушення міграційних правил іноземцями та особами без громадянства, вона не належить до заходів відповідальності. Доречніше вказати про належність реадмісії до заходів припинення протиправної поведінки особи; вона виступає первинним фактором для подальшого застосування до особи процедури затримання та подальшого примусового повернення або примусового видворення із власної території держави, що допустила та прийняла іноземця та особу без громадянства [10, с. 259].

Кабінет Міністрів України розпорядженням від 12 липня 2017 р. № 482-р. схвалив Стратегію державної міграційної політики України на період до 2025 року, метою якої є спрямування зусиль держави і суспільства на формування та реалізацію державної міграційної політики, яка б позитивно впливала на консолідацію української нації та безпеку держави, прискорювала соціально-економічний розвиток, сприяла уповільненню темпів депопуляції, стабілізації кількісного та якісного складу населення, задоволенню потреб економіки в робочій силі, відповідала міжнародним стандартам і міжнародним зобов'язанням України. Серед її напрямів є сфера запобігання нелегальній (незаконній) міграції, в межах якого відповідні органи публічної влади мають ефективно використовувати систему видачі віз та можливості консульських установ для управління міграцією; здійснювати прикордонний контроль осіб, адаптований до змінних міграційних потоків та можливостей інтегрованого управління кордонами; посилити контроль за дотриманням міграційного законодавства всередині держави; забезпечити повагу до людської гідності осіб, що повертаються, заохочуючи їх до добровільного повернення; запровадити належний механізм та програми регуляризації нелегальних мігрантів [11].

Висновки. Отже, протидія нелегальній (незаконній) міграції посідає чільне місце серед напрямів міграційної політики України, оскільки управління легальними міграційними процесами без реалізації заходів протидії нелегальній (незаконній) міграції не може бути ефективним. Дешева, а в деяких ситуаціях і безкоштовна праця нелегальних мігрантів призводить до зменшення загального рівня заробітних плат працівників, погіршення умов праці, незацікавленості працедавців у модернізації виробництва, все це суперечить інтересам громадянського суспільства.

На нашу думку, під протидію нелегальній (незаконній) міграції необхідно розуміти систему правових та організаційних заходів, що здійснюються уповноваженими органами державної влади з метою врегулювання суспільних відносин у сфері міграції шляхом попередження, виявлення, припинення порушень міграційного законодавства, притягнення винних осіб до відповідальності, виявлення і усунення причин та умов, що сприяють нелегальній (незаконній) міграції в Україні. Зміст правового механізму

протидії нелегальній (незаконній) міграції розкривається через визначення мети, об'єкта, завдань, напрямів, заходів щодо протидії нелегальній (незаконній) міграції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Голобородько Д.В. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ щодо протидії нелегальній міграції: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Дніпропетровськ, 2009. 221 с.
2. Баранов С.О. Роль запобігання та профілактики в механізмі протидії нелегальній міграції в сучасних умовах. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2016. № 3–4. С. 82–85.
3. Калініна А.В. Міграційна політика держави як основа загальносоціального запобігання нелегальній міграції в Україні. Протидія незаконній міграції та торгівлі людьми: матеріали Міжнар. наук.-практ. симпозіуму (м. Івано-Франківськ, 11–12 берез. 2016 р.). Івано-Франківськ: РВВ Івано-Франківського ун-ту права ім. Короля Д. Галицького, 2016. С. 57–59.
4. Запобігання адміністративним правопорушенням. URL: https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/%D0%97%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%B0%D0%B4%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BC_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%83%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%D0%BC (дата звернення: 10.07.2024).
5. Політика України у сфері контролю над нелегальною міграцією. Київ: Міжнар. центр перспективних досліджень, 2006. URL: https://icps.com.ua/assets/uploads/images/images/eu/migration_policy_ukr.pdf (дата звернення: 10.07.2024).
6. Адміністративна діяльність органів поліції України: підручник / О.І. Безпалова, О.В. Джафарова, В.А. Троян та ін.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В.В. Сокурєнка; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2017. 432 с.
7. Кресіна І., Стойко О. Нелегальна міграція: проблеми протидії та правового регулювання. *Політичний менеджмент*. 2009. № 3. С. 174–180.
8. Сопільник Р.Л. Міграційне право України: навч. посіб. / [Сопільник Р.Л., Ковалів М.В., Єсімов С.С. та ін.]. Львів: СПОЛОМ, 2023. 260 с.
9. Гусаров К.О. Світовий досвід боротьби з нелегальною міграцією. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/5031/1/%D0%93%D1%83%D1%81%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%86%D0%94%D0%A3%D0%A6%D0%97.pdf> (дата звернення: 10.07.2024).
10. Адміністративно-правове регулювання міграційних процесів: навч. посіб. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2012. 326 с.
11. Про схвалення Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року: розпорядження Каб. Міністрів України від 12.07.2017 р. № 482-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/482-2017-%D1%80#Text> (дата звернення: 10.07.2024)

REFERENCES

1. Holoborodko, D.V. (2009). Administratyvna diialnist orhaniv vnutrishnikh sprav shchodo protydii nelehalnii mihratsii. "Administrative activity of internal affairs bodies in combating illegal migration": Candidate's thesis: 12.00.07. Dnipropetrovsk. 221 p. [in Ukrainian].
2. Baranov, S.O. (2006). Rol zapobihannia ta profilaktyky v mekhanizmi protydii nelehalnii mihratsii v suchasnykh umovakh. "The role of prevention and prophylaxis in the mechanism of combating illegal migration in modern conditions". *South Ukrainian Legal Journal*. No. 3–4. P. 82–85. [in Ukrainian].
3. Kalinina, A.B. (2016). Mihratsiina polityka depzhavy yak osnova zahalno kotsialnoho zapobihannia nelehalnoi mihratsii v Ukraini. *Protydiia nezakonnii mihratsii ta torhivli liudmy*.

“Scientific and Practical Symposium (Ivano-Frankivsk, March 11–12, 2016). Ivano-Frankivsk: King D. Halitskyi Institute of Law of Ivano-Frankivsk. P. 57–59 [in Ukrainian].

4. Zapobihannia administratyvnym pravoporushenniam. “Prevention of administrative offenses”. URL: https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/%D0%97%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%B0%D0%B4%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BC_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%83%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%D0%BC (Date of Application: 10.07.2024). [in Ukrainian].

5. Polityka Ukrainy u sferi kontroliu nad nelegalnoiu mihratsiieiu. “Ukraine’s Policy on Control of Illegal Migration”. Kyiv: International Center for Policy Studies, 2006. URL: https://icps.com.ua/assets/uploads/images/images/eu/migration_policy_ukr.pdf (Date of Application: 10.07.2024). [in Ukrainian].

6. Administratyvna diialnist orhaniv politsii Ukrainy. “Administrative activity of the police of Ukraine”: textbook / O.I. Bezpalova, O.V. Dzharfarova, V.A. Troian and others; edited by Dr. of Juridical Sciences, Docent V.V. Sokurenko; Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Kharkiv National University of Internal Affairs. Kharkiv: Kharkiv National University of Internal Affairs, 2017. 432 p. [in Ukrainian].

7. Kresina, I., Stoiko, O. (2009). Nelegalna mihratsiia: problemy protydii ta pravovoho rehuliuвання. “Illegal migration: problems of counteraction and legal regulation”. *Politychnyi Menedzhment*. No.3. P. 174-180 [in Ukrainian].

8. Sopilnyk, R.L. (2023). Mihratsiine pravo Ukrainy. “Migration law of Ukraine”: textbook / [Sopilnyk R.L., Kovaliv M.V., Yesimov S.S. and others]. Lviv: SPOLOM. 260 p. [In Ukrainian].

9. Husarov, K.O. Svitovyi dosvid borotby z nelegalnoiu mihratsiieiu. “World experience in combating illegal migration”. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/5031/1/%D0%93%D1%83%D1%81%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%86%D0%94%D0%A3%D0%A6%D0%97.df> (Date of Application: 10.07.2024). [in Ukrainian].

10. Administratyvno-pravove rehuliuвання mihratsiinykh protsesiv. “Administrative and legal regulation of migration processes”: textbook. Dnipropetrovsk: Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, 2012. 326 p. [in Ukrainian].

11. Pro skhvalennia Stratehii derzhavnoi mihratsiinoi polityky Ukrainy na period do 2025 roku. “On the approval of the Strategy of the State Migration Policy of Ukraine for the period until 2025: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated July 12, 2017 No. 482-p. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/482-2017-%D1%80#Text> (Date of Application: 10.07.2024) [in Ukrainian].

UDC 342.9:314.14 (477)

Khaliota Andrii,

Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor,
Leading Researcher, State Research Institute MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0001-8505-0055

COMBATING ILLEGAL MIGRATION IN UKRAINE: CONCEPTS AND FEATURES OF THE LEGAL MECHANISM

The article provides a comparative analysis with a focus on the following concepts: “countering illegal migration”, “fighting illegal migration”, “prevention of illegal migration”, and “prevention of illegal migration”, as well as “control over illegal migration”. It has been determined that the most effective term, which reflects all measures of influence that the state is obliged to implement in order to overcome this negative phenomenon, is the term

© Khaliota Andrii, 2024

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2024.3\(65\).8](https://doi.org/10.36486/np.2024.3(65).8)

Issue 3-4(65-66) 2024

<https://naukaipravookhorona.com/>

DOI (Issue): [https://doi.org/10.36486/np.2024.3\(65\)](https://doi.org/10.36486/np.2024.3(65))

Issue 3-4(65-66) 2024

“counteraction to illegal migration”. Under it, in particular, it is proposed to understand the system of legal and organizational measures carried out by authorized bodies of state power with the aim of regulating social relations in the field of migration by preventing, detecting, stopping violations of migration legislation, bringing guilty persons to justice, identifying and eliminating causes and conditions, contributing to illegal migration in Ukraine. The author’s research revealed that the process of combating illegal migration is a permanent legal mechanism, the content of which is revealed through its corresponding elements. To the elements of the legal mechanism of combating illegal migration, the author traditionally proposes to include the goal, objects, tasks, directions, and measures to combat this illegal phenomenon. It has been established that the purpose of combating illegal migration is to ensure the legal, safe, controlled stay of foreign citizens and stateless persons on the territory of Ukraine by establishing an effective procedure for their crossing of the state border of Ukraine, their transit through the territory of Ukraine and their stay on its territory. Based on the analysis of the current legislation and the practice of its implementation, two directions of combating illegal migration in Ukraine have been determined - the formation of legislative and institutional mechanisms for combating illegal migration. The present article has demonstrated that measures to combat illegal migration can be divided into numerous categories: 1) strengthening of borders; 2) measures to strengthen sanctions against the organizers of illegal migration; 3) strengthening control over the stay of foreign citizens; 4) international cooperation in the field of combating illegal migration; 5) strengthening of deportation procedures of illegal immigrants; 6) implementation of agreements between states on return admission of persons (readmission). It has been determined that the struggle against illegal migration constitutes a pivotal facet within the ambit of Ukraine’s migration policy, as the efficacious administration of legal migration processes hinges upon the implementation of countermeasures to combat illegal migration.

Keywords: illegal migration, counteraction, fight, prevention, avoidance, control, legal mechanism of combating illegal migration.

Отримано 23.10.2024